

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ

ГО «МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ОСВІТИ І НАУКИ»

ВГО «НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Філологічний факультет

Кафедра практики англійської мови та методики викладання

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра іноземної та української філології

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Факультет іноземної філології

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства

Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції

Рівне
2024

ББК 81.0

С91

УДК 81

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови та методики викладання (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан філологічного факультету (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету романо-германських мов (Національний університет «Острозька академія»);

Герасимчук Галина Андріївна – кандидат технічних наук, доцент, декан факультету цифрових, освітніх та соціальних технологій Луцького національного технічного університету

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземної та української філології (Луцький національний технічний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мартинюк Алла Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземної та української філології (Луцький національний технічний університет)

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, 15 лютого 2024 року, Рівне. 225, [2]с.

Затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 28.03.2024 р.).

До збірника увійшли матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми германського та романського мовознавства», присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов. Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ЗМІСТ

**СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**

<i>Афанас'єва Л. В., Смирнова М.В.</i>	7
Foreign Language in the Process of Solving Problems of Intercultural Communication	
<i>Бігунов Д. О.</i>	9
The Evolution of Categorisation in Cognitive Linguistics	
<i>Бондар Т. Г., Самчук Т. В.</i>	13
Мовне питання: українські біженці у Польщі	
<i>Курята Ю. В., Касаткіна-Кубишкіна О. В., Антоненко Н. Є.</i>	17
Multilingualism in Ukrainian Education in the Context of Eurointegration	
<i>Мирончук Я. А., Бондар Т. Г.</i>	22
Cognitive Linguistics: Overview	
<i>Неродик А. С., Самборська І. М.</i>	25
Деякі вербальні та невербальні характеристики англійської лінгвокультури	

**СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

<i>Михальчук Н. О., Ногачевська І. О.</i>	34
Poetic Text Comprehension as a Problem of Contemporary Linguistics	
<i>Мялковська Л. М.</i>	49
Strategic communications in the information space	
<i>Оздемір О. В., Омелянюк А. Р.</i>	52
Елементи топосу та їх неоготичне втілення в літературі постмодернізму	
<i>Оленіч Н. С., Нісаноглу Н. Г.</i>	58
Фразеологічні одиниці з числовим компонентом “one” в англійській мові	
<i>Потапчук С. С., Ветрова І. М.</i>	59
Компліментарне висловлювання як ілокутивний акт	
<i>Приходько В. Б.</i>	63
Художній переклад в контексті методологічних стратегій літературної компаративістики	

<i>Самборська І. М., Вовчук Н. І.</i>	65
Прагмалінгвістика у контексті сучасної мовознавчої парадигми	
<i>Стернічук В. Б.</i>	70
Wichtige Aspekte in der Entwicklung der Lingustischen Poetik	
<i>Юрійчук Г. П., Вовчук Н. І.</i>	72
Сприйняття та розподіл часу в різних лінгвокультурах	

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

<i>Бабіч М. В.</i>	79
«Ранкові зустрічі» на уроках англійської мови в початковій школі	
<i>Бігунова С. А., Залевська О. А.</i>	81
Foreign Language Practice through Text Interpretation	
<i>Войтенко І. Г.</i>	84
Особливості дистанційного викладання польської мови як другої іноземної	
<i>Галицька О. Б.</i>	86
Wie schafft man ein inklusives Bildungsumfeld?	
<i>Івашкевич Е. Е.</i>	87
Comparative Results of the Research of Students' Attitude to Learn a Foreign Language as a Way of Mastering Intercultural Competence by Them	
<i>Кваснецька Н. В.</i>	103
Професійні ролі вчителя іноземної мови в НУШ	
<i>Мартинюк А. А., Антоненко Н. Є., Касаткіна-Кубишкіна О.В., Фрідріх А.В.</i>	105
Current Problems of Foreign Language Teaching Methodology in Challenging Times	
<i>Мороз Л. В., Лосінець Ю. О.</i>	108
Роль фонетичних навичок у формуванні соціокультурної компетенції дошкільнят	
<i>Набочук О. Ю.</i>	111
Professional Creativity, Professional Formation and Personal Growth of Future Managers	
<i>Сиденко А. В., Ísak Jónsson</i>	126
Exploring Education at Hofið School in Reykjavik, Iceland	
<i>Смаль О. В.</i>	128
Трансформаційна роль ChatGPT при викладанні та вивченні англійської мови	

Смирнова М. Л., Афанас'єва Л. В.	131
Die Vorbereitung von Fachkräften auf eine erfolgreiche interkulturelle Zusammenarbeit	
Monika Stapor	133
Exploring Norwegians' Perspectives on Poland, Polish Language, and Culture	
Стернічук В. Б., Ковальчук Д. Д.	135
Bilingualer Sachfachunterricht: Verborgenes Potential	
Федоришин О. П., Федоришина В.	138
Cooperative Learning Exercises in Active Learning	
Хунавцева Н. О., Харченко Є. М.	141
Facilitation as a Specific Type of a Teacher's Activity	
Шамсутдинова М.-С. Б.	156
Stimulating Motivation to Learn a Foreign Language Among Students by Taking into Account Their Value Systems	
Ясногурська Л. М., Гонтюк С. В.	160
Використання ігрових технологій при навчанні іноземної мови у немовному ЗВО	

СЕКЦІЯ 4. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Білоус Т. М., Timoti D.Meloni	164
Intercultural Dimension of Teaching ESL	
Бляшевська А. В., Дмитренко Н. С., Федорець М. А.	166
Дебатна гра як засіб розвитку креативних та когнітивних здібностей здобувачів освіти на заняттях іноземної мови	
Вєтрова І. М., Потапчук С. С.	170
Роль викладача у розвитку навчальної автономії в онлайн-освіті	
Вовчук Н. І., Самборська І. М.	174
Вибіркові лінгвістичні дисципліни у фаховій підготовці студентів-філологів	
Волкова Л. В.	183
Використання паремій при формуванні іншомовної лінгвосоціокультурної компетентності студентів	
Губіна А. М., Яновець А. І.	189
Особливості успішного початку презентації іноземною мовою	
Денисюк Л. В., Данілова Н. Р.	194
Формування іншомовних мовленнєвих навичок у майбутніх фахівців сфери туризму	

<i>Івашкевич Е. З., Яцюрик А. О.</i>	198
The Development of Soft Skills and Professional Reflection of Teachers of Preschool Educational Establishments	
<i>Корольчук Л. В.</i>	212
Analyzing the Feasibility of Applying Classical Methods of Foreign Language Teaching in Foreign Language Classes for Professional Purposes in HEIs	
<i>Нестерук С. М., Синевич Б. М.</i>	214
Методичні аспекти дослідження художнього тексту при підготовці вчителя-філолога	
<i>Перішко І. В.</i>	218
Interactive Learning in Studying the Theoretical Course of a Foreign Language	
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	221

4. Hermans Th. *The Manipulation of Literature: Studies in Literary Translation*. L.; Sydney : Croom Helm, 1985. 249 p.

*Ірина Самборська
Наталія Вовчук
(Рівне, Україна)*

ПРАГМАЛІНГВІСТИКА У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МОВОЗНАВЧОЇ ПАРАДИГМИ

Мовознавство як наука займається дослідженням природи мови, її структури, функціонування та розвитку. Об'єкт і предмет мовознавства становлять серйозну філософську та методологічну проблему, складність якої обумовлена самою сутністю мови – багатогранного явища, що динамічно розвивається. Адже у кожній мові, що є надбанням певного народу, зафіксовано історичний досвід попередніх поколінь, неповторний менталітет етносу, його духовні надбання.

Лінгвістика ХХІ ст. визначається одночасним співіснуванням різноманітних підходів до вивчення усіх аспектів людської мови. Невипадково значна кількість лінгвістів (Ф.С.Бацевич, О.О.Селіванова, Ю.С.Степанов, І.П.Сусов, Л.М.Мінкін та ін.) наголошує на тому, що парадигмальний простір дослідження в сучасному мовознавстві отримав нові орієнтири, тому необхідно виокремлювати такі напрями, які поєднують в собі дослідження суміжних областей науки.

Одним із таких напрямів є прагмалінгвістика – «міжнаукова галузь знань, що вивчає соціокультурні, ситуативно-поведінкові, статусні, психологічні, когнітивні й мовні чинники комунікативної взаємодії суб'єктів» (Селіванова, 2006: 484). При цьому коло досліджуваних проблем пов'язане з багатьма аспектами мовленнєвої діяльності, що потрапляють у поле зору сучасної антропоцентричної наукової парадигми.

Метою статті є розкрити специфіку прагмалінгвістики як сучасного наукового напрямку в антропоцентричній парадигмі мовознавства.

Впродовж багатьох років мовознавці намагаються виокремити найбільш вагомі та найбільш поширені парадигми лінгвістичних досліджень, формуючи оригінальні методології та методики аналізу, а також специфікуючи дослідницький вектор наукового пошуку.

Поняття «наукова парадигма» було введено у науковий обіг американським істориком Томасом Куном, який визначав її як визнані всіма наукові досягнення, що впродовж певного часу дають науковому співтовариству модель постановки проблем та їх рішень (Кун, 2001: 57-58). По суті, парадигма є матрицею, моделлю дослідження, стилем мислення в науці стосовно об'єкта пізнання.

Традиційно у науці про мову розрізняють три наукові парадигми: порівняльно-історичну, системно-структурну та антропоцентричну.

Порівняльно-історична (генетична) парадигма ґрунтується на порівняльно-історичному методі, основоположниками якого були Франц Бопп, Якоб Грімм, Расмус Раск, і властива лінгвістичним дослідженням ХІХ ст. Наукові розвідки компаративістів ґрунтувалися на вивченні спорідненості мов, діахронічних процесів в їх історії, реконструкції прамов, з'ясуванні етимології слів, створенні порівняльно-історичних граматики та словників.

Представники системно-структурної (таксономічної) парадигми обрали новий об'єкт дослідження – мову як цілісну систему, сукупність взаємопов'язаних елементів. Основи цієї парадигми на початку ХХ ст. було закладено І.О. Бодуеном де Куртене та Ф. де Соссюром, чиї ідеї отримали розвиток у представників трьох структуральних шкіл – Празької школи функціональної лінгвістики, Копенгагенської лінгвістичної школи (гloseматики) та Американського структуралізму (дескриптивної лінгвістики). Гаслом структуралістів стала теза Ф. де Соссюра про те, що об'єктом лінгвістики має бути мова «у самій собі і для себе». У центр наукових пошуків було поміщено слово з усіма його аспектами у межах мовної системи, тому мова була жорстко дистанційована від суміжних соціальних явищ: культури, філософії, суспільства, психології тощо. Основним підходом до вивчення

мовних явищ було визнано синхронічний, оскільки саме в синхронії, на думку структуралістів, можна пізнати внутрішню сутність мови.

До кінця ХХ століття стала очевидною необхідність зміни наукової парадигми та відхід від надмірного захоплення формальною стороною мови. На перший план висунулася проблема врахування людського фактора у мові, тому домінуючою стала антропоцентрична (комунікативно-функціональна) парадигма, яка переключає дослідницькі інтереси з об'єкта на суб'єкт пізнання і ґрунтується на положенні про те, що аналізується «людина в мові і мова в людині».

Витоки антропоцентричної парадигми сягають ідей Вільгельма фон Гумбольдта та Еміля Бенвеніста. Саме В. фон Гумбольдт вперше зазначив, що людина стає людиною лише через мову, він розглядає мову як “дух”, притаманний людині через її особливу природу. Мова народу, нації – творення духу народу, його форма і засіб спілкування (Кириченко, Кириченко, Супрун, 2008: 60). А Е. Бенвеніст одну з частин «Загальної лінгвістики» так і назвав: «Людина в мові», де розвиває думку про те, що у світі існує тільки людина з мовою, людина, яка розмовляє з іншою людиною, і мова, таким чином, належить самому визначенню людини (Бацевич, 2008: 42).

Таким чином, новий підхід враховує роль людського фактора в мові, замість опори на форму з'являється опора на зміст, не на механізм, що лежить в основі мови, а на його застосування. Антропоцентризм усвідомлюється головним принципом мовознавства межі ХХ-ХХІ ст., а мовна особистість стає центром сучасних лінгвістичних досліджень.

З антропоцентризмом тісно пов'язані інші лінгвістичні принципи, що визначають розвиток сучасного мовознавства: експланаторність (прагнення дослідника не обмежуватися лише описом, а пояснювати мовні явища), експансіонізм (розширення меж дослідження, перегляд традиційних проблем з нових позицій, створення нових напрямків та методик вивчення мови), функціоналізм (вивчення всього різноманіття функцій мови). Це розширює межі лінгвістики та призводить до виникнення нових міждисциплінарних наук,

таких як лінгвокультурологія, психолінгвістика, когнітивна лінгвістика, етнолінгвістика, прагмалінгвістика.

Як відзначає Ф. С. Бацевич, «у структурі сучасної функціонально-комунікативної, антропо- і когнітивно зорієнтованої науки про мову лінгвістична прагматика (лінгвопрагматика, прагмалінгвістика) посідає особливе місце, будучи одним із найдинамічніших напрямів її розвитку», адже в її межах розглядається «широке коло проблем, пов'язаних, фактично, з усіма модусами існування мови» (Бацевич, 2010: 6).

Це обумовлено важливою специфікою прагмалінгвістики – її тісними зв'язками з низкою гуманітарних сфер знання, передусім з комунікативною лінгвістикою, семантикою й синтаксисом природної мови, соціолінгвістикою, психолінгвістикою, етнолінгвістикою, лінгвосеміотикою та ін., що, на думку Ф. С. Бацевича, призводить до неоднорідності її термінополя, яке перетинається із термінополями різних наук. А звідси – «складність визначення проблемного поля та найважливішої дослідницької одиниці» (Бацевич, 2010: 30). Тому з кожним роком зростає кількість наукових праць, присвячених проблемам прагматики мови, мовлення і спілкування, усе частіше з'являються підручники і хрестоматії, спеціальні словники термінів лінгвістичної прагматики.

Сьогодні прагмалінгвістика розуміється досить широко: як закріплене в мовній одиниці (лексемі, графемі, синтаксичній конструкції) ставлення мовця: 1) до дійсності, 2) до змісту повідомлення, 3) до адресата.

За наявності різноманіття думок про об'єкт та предмет дослідження мови у рамках прагмалінгвістики можна виділити деякі загальні уявлення.

1. Ключовим поняттям для опису мовної комунікації у прагмалінгвістиці є поняття діяльності.
2. Мова є засобом динамічної взаємодії комунікантів.
3. Функціонування мови нерозривно пов'язане із ситуативним та соціо-психологічним контекстом її вживання.

Людина використовує мову як найважливіший засіб спілкування, переслідуючи різні цілі: повідомити новину, спонукати адресата до якоїсь

певної дії, запитати про щось, висловити свої почуття, оцінити вчинки інших. Мова виявляється тим інструментом, яким людина регулює взаємини з іншими, впливаючи на них тією чи іншою мірою. Можна сказати, що, використовуючи мову, людина впливає і на світ загалом, змінює соціальну реальність: виносить комусь вирок, веде переговори, встановлює і скасовує закони тощо. Таким чином, основним завданням прагмалінгвістики є вивчення мови у діяльнісному аспекті, її прагматичної функції, тобто мова вивчається як засіб впливу на поведінку та свідомість людей у процесі спілкування.

Як вже зазначалося, прагмалінгвістика є інтегральним науковим напрямом, що синтезує досягнення різних галузей знання та вирішує спільні проблеми. Так, наприклад, перед прагмалінгвістикою, як і психолінгвістикою, постають проблеми вивчення тексту як продукту процесу породження мовлення; дослідження залежності мовних виразів від свідомості та психологічного стану суб'єкта. А разом із соціолінгвістикою лінгвістична прагматика вирішує питання щодо взаємодії мовних одиниць, їхньої залежності від соціальних факторів (статусу учасників комунікації, їх рольових відносин тощо).

В узагальненому вигляді проблематику прагмалінгвістики можна сформулювати наступним чином:

- мовленнєва діяльність та її ефективне наповнення;
- умови успішності, доречності, прийнятності та ефективності висловлювань;
- залежність структури мовленнєвого акту від його комунікативної спрямованості (ствердження, питання, наказ, прохання тощо) та від комунікативної ситуації;
- мовна організація спілкування;
- інтерпретація висловлювань у різних контекстах;
- функціональна класифікація конструкцій на основі семантико-прагматичного опису мовленнєвих актів, їх видів та способів вираження.

Таким чином, прагмалінгвістика є інтегральною наукою міждисциплінарного характеру, яка розвивається відповідно до

основоположних принципів сучасного мовознавства (експланаторність, експансіонізм, функціоналізм), розробляє в руслі антропоцентричної парадигми загальну проблематику з іншими науковими напрямками (семіотикою, соціо-, етно-, психолінгвістикою та ін.) і, як слушно зауважує Ф.С.Бацевич, «має значний евристичний потенціал; вона стає синтезатором великої кількості проблем сучасної багатопредметної науки про мову», а уточнення методологічних засад лінгвістичної прагматики – «один із найважливіших пріоритетів сучасної лінгвістичної епістемології» » (Бацевич, 2010: 34-35).

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики. Львів: ПАІС, 2010. 336 с.
2. Бацевич Ф. С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: Підручник. Київ: ВЦ “Академія”, 2008. 240 с. (Альма-матер).
3. Кириченко Г.С., Кириченко С.В., Супрун А.П. Нариси загального мовознавства: навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.: у 2 ч. Київ: Видавничий Дім “Ін-Юре”, 2008. Ч II: Основні етапи науки про мову. 2008. 224 с.
4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
5. Кун Т. Структура наукових революцій / Переклад О. Васильєва. Київ: Port-Royal, 2001. 228 с.

Віта Стернічук
(Луцьк, Україна)

WICHTIGE ASPEKTE IN DER ENTWICKLUNG DER LINGUISTISCHEN POETIK

Die linguistische Poetik war einer der produktivsten Versuche, alte philologische Konzepte durch eine interdisziplinäre Annäherung von Literaturwissenschaft und Linguistik zu überwinden. Literarische Texte wurden mit linguistischen Kategorien analysiert. Eine wichtige Rolle spielte überdies die